

การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังมโนทัศน์

Developing Reading Comprehension Ability for Main Idea of
Mathayomsuksa 1 Students Through Concept Mapping

สวิชญา ชินพงศธร,¹ สรียกานต์ ยี่เก็งเอี่ยม² และปิยาภรณ์ พิชญากิรัตน์³

Sawitchaya Chinphongsaton,¹ Sariyagan Yeekengaem² and Piyaporn Phitchayapirath³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกุศกร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 1 ชุด จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การอ่านจับใจความสำคัญ แผนผังมโนทัศน์ ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² รองศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

*ผู้ติดต่อ สวิชญา ชินพงศธร อีเมลล์: sawitchaya.cg64@ubru.ac.th

รับเมื่อ 10 ตุลาคม 2566 แก้ไข 16 พฤศจิกายน 2566 ตอบรับเมื่อ 2 ธันวาคม 2566

Abstract

The purpose of this research was to compare the reading comprehension ability of Matthayomsuksa 1 students before and after class. Managing reading comprehension through the use of concept mapping; and study the students' satisfaction toward reading comprehension with concept mapping. The sample used in the research was 20 students in Mathayomsuksa 1, Ban Kusakorn School, Term 2, academic year 2022, obtained by Cluster random sampling. The research tools consisted of Learning management plan for reading comprehension. 1 set of the reading comprehension ability test, 30 items; and a satisfaction questionnaire on learning activities. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and t-test (Dependent Samples).

The research findings were as follows:

1. Mathayomsuksa 1 students who received instruction using concept mapping had higher average reading comprehension scores after than before, at the .05 level of statistical significance.
2. Mathayomsuksa 1 students are satisfied with the learning arrangement for reading comprehension ability using concept mapping. Overall, it is at the highest level.

Keywords: Reading Comprehension, Concept Mapping, The Development of Reading Comprehension

บทนำ

ในปัจจุบันการอ่านแทรกอยู่ทุกทีในชีวิตประจำวันของเรา ทำให้เราจำเป็นต้องมีการอ่านอยู่เสมอ ทักษะการอ่านจึงเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเพิ่มพูนความรู้และเปิดโลกทัศน์ อีกทั้งการอ่านยังเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านเพื่อทำความเข้าใจในการอ่านเนื้อหาสาระ (กนกวรรณ ภูทิมา, ชูชาติ พิณพาทย์ และปริญญญา ทองสอน 2561, น.3) และต้องหมั่นฝึกฝน เพื่อให้ตัวผู้อ่านนั้น จะสามารถเข้าใจและใช้ประโยชน์จากการอ่านได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และในการอ่านสาระต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะต้องอาศัยทักษะการอ่านจับใจความสำคัญในทำความเข้าใจสาระสำคัญของเนื้อหาในเบื้องต้น เพื่อให้ทราบว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ได้อย่างถูกต้อง สำหรับผู้เรียนต้องใช้ทักษะในการอ่านจับใจความสำคัญในการแสวงหาความรู้มาพัฒนาตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของโลก ผู้เรียนจึงควรรักการอ่าน มีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน รู้จักเลือกอ่าน นำสิ่งที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาความรู้ให้ก้าวหน้า เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง (พระมหาวรญาณัน กมโล (แสงศรี), ยุพิน จันทรเรือง และอัญชลี เท็งตระกูล 2561, น. 131)

ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรได้รับการฝึกฝนความสามารถตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1 ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2 จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 45) อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการศึกษาระดับที่สูงขึ้น จากรายงานข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ควรได้รับการพัฒนาจากการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษา 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) ช่วง 4 ปีย้อนหลัง (ปีการศึกษา 2560-2563) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ พบว่า นักเรียนยังไม่สามารถตอบคำถามได้

เมื่อโจทย์กำหนดสถานการณ์ไว้ในสาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1 ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นข้อความเพื่อให้นักเรียนจับใจความสำคัญ บอกข้อเท็จจริง แล้วแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป., น. 76-78) ในขณะที่เดียวกันจากการวิเคราะห์ผลรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านกุศกร (2565, น. 18) ได้รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านกุศกร ช่วง 3 ปีย้อนหลัง (ปีการศึกษา 2562-2564) พบว่า ในปีการศึกษา 2562 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบเท่ากับ 56.0 ส่วนในปีการศึกษา 2563 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบเท่ากับ 53.29 และในปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบเท่ากับ 44.31 เมื่อแปลผลพัฒนาการเทียบกับร้อยละแล้วแปลผลได้ว่า “ไม่มีพัฒนาการ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของนักเรียนที่ขาดทักษะด้านการอ่านจับใจความสำคัญ

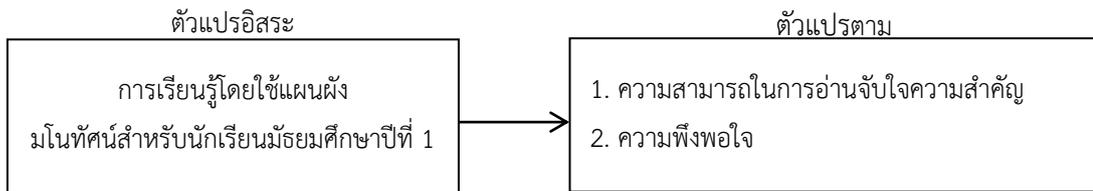
จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นชั้นปีแรกของการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อปูพื้นฐานความสามารถให้แก่ นักเรียนได้นำความสามารถไปใช้ในระดับสูงขึ้น และผู้วิจัยได้สนใจวิธีการใช้แผนผังมโนทัศน์ เนื่องจากแผนผังมโนทัศน์เป็นการนำข้อความหรือประเด็นสำคัญมาจัดลำดับ จากประเด็นหลักไปยังประเด็นย่อย โดยใช้เส้นในการเชื่อมโยงข้อความหนึ่งไปยังอีกข้อความหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยในเรื่องการจัดลำดับความคิด แยกประเด็น และการเชื่อมโยงเนื้อหาในเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพรวมและความสัมพันธ์ของเนื้อหา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้มากขึ้น สามารถพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านความคิด จดจำ เข้าใจ สรุปและนำเสนอได้อย่างมีระบบ ค้นพบประเด็นสำคัญหรือความจริงได้ด้วยตัวเอง (กรรณิการ์ อมรพันธุ์ 2561, น. 3-6; วีระชัย จิตจักร 2555, น. 3) นอกจากนี้เมื่อได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ส่งผลให้ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญดีขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังที่ Bustami, Redha, and Siti Sarah (2017, pp. 292-307) ได้ศึกษาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิคแผนผังมโนทัศน์ของนักเรียน โรงเรียนมัธยม 1 ชาววัง อาเจะห์เหนือ กลุ่มตัวอย่างถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองที่สอนโดยเทคนิคแผนผังมโนทัศน์ และกลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแผนผังมโนทัศน์ มีผลคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติ ดังนั้น การใช้เทคนิคแผนผังมโนทัศน์ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน โรงเรียนมัธยม 1 ชาววัง อาเจะห์เหนือ อย่างมีนัยสำคัญ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การอ่านจับใจความสำคัญมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันและการพัฒนาการเรียน การให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญควรมีเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการอ่านจับใจความสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพในการต่อยอดการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นประโยชน์กับครูผู้สอนภาษาไทยคนอื่น ๆ ที่จะได้นำไปปรับใช้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ มีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 13 โรงเรียน 14 ห้องเรียน รวม 296 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกุศกร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีจำนวนห้องเรียนน้อย และเพื่อให้มีประชากรกลุ่มตัวอย่างที่คละความสามารถ จึงเลือกใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ จำนวน 6 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 12 คาบ ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกเนื้อหาสำหรับการอ่านจับใจความสำคัญในแผนจัดการเรียนรู้ทั้งหมด ดังนี้ แผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ทั่วไป แผนจัดการเรียนรู้ที่ 2 เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ใกล้ตัว แผนจัดการเรียนรู้ที่ 3 เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความงาม แผนจัดการเรียนรู้ที่ 4 เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ แผนจัดการเรียนรู้ที่ 5 เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเกมและเกมเมอร์ แผนจัดการเรียนรู้ที่ 6 เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และได้ผ่านการตรวจพิจารณาตรวจสอบและประเมินคุณภาพด้านความถูกต้องเหมาะสมความจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ที่ 4.52

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ จำนวน 1 ชุด เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อสอบชุดเดียวกันระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องข้อสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .42 - .77 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ .27 - .64 และค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .83

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ จำนวน 14 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อที่ใช้จัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยกำหนดระดับคะแนนความพึงพอใจ

เป็น 5 ระดับ และได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อความกับจุดประสงค์ของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งปรากฏว่ามีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนก .20 - .75 และค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .80

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์

3.2 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนไปใช้กับนักเรียนตัวอย่างก่อนดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ จำนวน 30 ข้อ

3.3 ดำเนินการสอนตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 12 คาบ

3.4 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนแล้วตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.5 นำผลการทดสอบและผลการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ โดยใช้ t-test

4.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังมโนทัศน์

สรุปผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ โดยใช้ t-test

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S	t	sig
ก่อนเรียน	20	30	13.15	1.42	38.76	.000*
หลังเรียน	20	30	23.25	1.68		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์โดยคะแนนก่อนเรียนนักเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 13.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.42 ส่วนคะแนนหลังเรียนนักเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.68 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนกับหลังเรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านเนื้อหาการเรียนรู้	4.55	.13	มากที่สุด
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.84	.17	มากที่สุด
3	ด้านสื่อที่ใช้จัดการเรียนรู้	4.86	.13	มากที่สุด
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.55	.32	มากที่สุด
รวมทั้งหมด		4.72	.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย มากไปหาน้อย คือ ด้านสื่อที่ใช้จัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .13 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .17 ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .13 และด้านการวัดประเมินผล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .32 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียน เนื้อหาที่นักเรียนทำคะแนนได้มากที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเกมและเกมเมอร์ ทั้งนี้เป็นเพราะมีเนื้อหาในเรื่องที่นักเรียนชื่นชอบและให้ความสนใจมาก ในขณะที่เนื้อหาที่นักเรียนทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ทั่วไปนักเรียน เพราะมีเนื้อหาที่นักเรียนให้ความสนใจน้อยและเป็นเรื่องไกลตัวของนักเรียน

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์นั้น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนทุกคนจะต้องอ่านเนื้อหาให้เข้าใจก่อน จึงช่วยกันระดมความคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนที่เป็นกลุ่มใหญ่ในการจับประเด็นสำคัญของเรื่อง เพื่อฝึกสร้างแผนผังมโนทัศน์ร่วมกัน แล้วจึงให้นักเรียนแยกกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดแลกเปลี่ยนกับเพื่อนและสร้างแผนผังมโนทัศน์ ในการแบ่งกลุ่มย่อยจะช่วยสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เสนอความคิดเห็นที่เกิดจากกระบวนการคิดสรุปความคิดรวบยอดและจับใจความสำคัญได้มากขึ้น ส่วนแผนผังมโนทัศน์ที่นักเรียนสร้างขึ้นนั้นจะช่วยให้นักเรียนได้เห็นภาพรวมและความเชื่อมโยงของเนื้อหา จึงทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง

ที่อ่านได้ดีขึ้น โดยสังเกตจากผลคะแนนระหว่างเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน พบว่า ผลคะแนนระหว่างเรียนในการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ แผนที่ 6 มีคะแนนระหว่างเรียนสูงสุด รองลงมาคือแผนที่ 5 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบซ้ำ ๆ ในแต่ละแผน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยต่อกิจกรรมการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องที่ย่านได้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์นั้น นักเรียนมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์เป็นกระบวนการในการเรียงลำดับมโนทัศน์ที่มีความหมายกว้าง แล้วแตกย่อยสู่มโนทัศน์ที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ซึ่งเป็นแผนภาพที่ให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมโยงของข้อมูลหรือเนื้อหาได้อย่างชัดเจน และแผนผังมโนทัศน์ยังเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมระบบการคิดสำหรับการเรียนรู้ได้ดีทั้งในส่วนของการสร้างข้อสรุปความคิดและความคงทนในการเรียนรู้ (วิรุตา คงณิ 2563, น. 55) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ สุขสวัสดิ์ (2561, น. 78-80) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านจับใจความก่อนเรียน เท่ากับ 6.64 และหลังเรียน เท่ากับ 20.41 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านจับใจความโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านสื่อที่ใช้จัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ครูผู้สอนให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างความเป็นกันเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม ฝึกแสดงความคิดเห็นทั้งในชั้นเรียนและกับเพื่อนในกลุ่ม นักเรียนได้มีอิสระในการคิดและสร้างสรรค์ผลงานผ่านการจัดทำแผนผังมโนทัศน์ตามรูปแบบความคิดของนักเรียน อีกทั้งผู้สอนได้จัดทำสื่อที่ใช้จัดการเรียนรู้ให้มีสีสันสวยงาม น่าอ่าน

นอกจากนี้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์นั้น ยังเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การแสดงความคิด สิ่งนี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน ได้ช่วยกันคิดและพูดคุยปรึกษาหารือกันในกลุ่มกับเพื่อน ทำให้ผู้เรียนไม่เครียด ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาด้านการคิดที่มากขึ้น (วรวรรณ สุขสวัสดิ์ 2561, น. 81-82) ซึ่งสอดคล้องกับ Phan Thuy Trang (2017, pp. 178-203) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของการทำแผนผังมโนทัศน์ต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักศึกษา สาขาภาษาอังกฤษ พบว่าจากการทำแบบสอบถามของนักศึกษาที่มีการใช้แผนผังมโนทัศน์ในการเรียนการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ มีความพึงพอใจต่อการใช้แผนผังมโนทัศน์ในการเรียนการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 จะเห็นได้ว่านักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อการแผนผังมโนทัศน์ในการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ในทางที่ดี เป็นเพราะผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในทุกกิจกรรม มีสื่อที่น่าสนใจซึ่งช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้และอธิบายการเขียนแผนผังมโนทัศน์ก่อนจัดการเรียนรู้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรชี้แจงและอธิบายทำความเข้าใจในขั้นตอนการจัดการจัดการกิจกรรมและอธิบายการเขียนแผนผังมโนทัศน์ให้กับนักเรียนจนเกิดความเข้าใจก่อนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

2. จากผลการวิจัย เนื้อหาที่นักเรียนทำคะแนนได้ดีเป็นเนื้อหาที่นักเรียนชื่นชอบและให้ความสนใจมาก ดังนั้น การเลือกเนื้อหาหรือบทอ่านที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและเป็นเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายของนักเรียนและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ ในประเด็นอื่น ๆ ของกลุ่มสาระภาษาไทย เช่น การพัฒนาทักษะด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ การพัฒนาทักษะด้านการเขียน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนุ ม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กนกวรรณ ภูทิมา, ชูชาติ พิณพาทย์, และปริญญา ทองสอน. (2561) การศึกษาความสามารถในการอ่านจับ ใจความและการเขียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้การจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 21(1), 1-15.
- กรรณิการ์ ออมพันธุ์. (2561). *การส่งเสริมความสนใจในการสรุปความคิดรวบยอดโดยการจดบันทึกด้วยการใช้ผัง มโนทัศน์ รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน อนุคุณนารี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พระมหาวิภูษิต กมล (แสงศรี), ยุพิน จันทร์เรือง และอัญชลี เท็งตระกูล. (2561). พัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้นิทานชาดกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดท่าตอน. *บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(2), 129-140.
- โรงเรียนบ้านกุศกร. (2565). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านกุศกร* อุบลราชธานี: โรงเรียนบ้านกุศกร.
- วรวรรณ สุขสวัสดิ์. (2561). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้ผังมโนทัศน์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน)* มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ

- วิธิตา คงมณี. (2563). การสร้างชุดการสอนตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องบรรยากาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดประสาธนิกร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- วีระชัย จิตจักร. (2555). การพัฒนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ผังมโนทัศน์ โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). รายงานข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ควรได้รับการพัฒนาจากการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET). ชั้น ม.3 (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- Phan Thuy Trang. (2017). The Effects of Concept Mapping on Efl Students' Reading Comprehension. *European Journal of English Language Teaching*, 2(2), 178-203.
- Usman, B., Maidatija, R. and Fitriani, S.S., (2017). Using Concept Mapping to Improve Reading Comprehension. *English Education Journal*, 8(3), 292-307.